

Yttrande från Regionkommittén om Grönbok från kommissionen "Mot en europeisk strategi för trygg energiförsörjning"

(2002/C 107/05)

BAKGRUND

Kommissionens grönbok "Mot en europeisk strategi för trygg energiförsörjning".

Presidiets beslut av den 13 juni 2000 att i enlighet med artikel 265 femte stycket i EG-fördraget utarbeta ett yttrande om Grönboken "Mot en europeisk strategi för trygg energiförsörjning" och ge utskott 4 — fysisk planering, stadsfrågor, energi, miljö — i uppdrag att förbereda ärendet.

Kommitténs yttrande om "Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet — Förberedelser inför genomförandet av Kyotoprotokollet" (CdR 295/99 fin) (1).

Kommitténs yttrande om "Europaparlamentets och rådets förslag till direktiv om främjande av el från förnybara energikällor på den inre marknaden för el" (CdR 191/2000 fin) (2).

Kommitténs yttrande om "Meddelande från kommissionen till rådet, Europaparlamentet, Ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén — Handlingsplan för ökad energieffektivitet i Europeiska gemenskapen" (CdR 270/2000 fin) (3).

Meddelande från kommissionen till rådet och Europaparlamentet – Fullbordande av den inre marknaden för energi samt förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av direktiven 96/92/EG och 98/30/EG om gemensamma regler för de inre marknaderna för el och naturgas (KOM(2001) 125 slutlig).

Nödändigheten för unionen att säkerställa en trygg energiförsörjning på lång sikt samtidigt som miljökraven och unionens åtaganden från Kyoto i fråga om minskning av utsläpp av växthusgaser respekteras.

Vikten av att göra så många aktörer som möjligt, bland annat de lokala och regionala myndigheterna delaktiga, i en europeisk strategi för trygg energiförsörjning, framför allt vad gäller möjligheterna att kontrollera efterfrågan och utvecklingen av förnybara och decentraliserade energikällor.

Det utkast till yttrande (CdR 38/2001 rév. 2) som antogs av utskott 4 den 8 oktober 2001. Föredragande var François Roelants du Vivier, (senator, vice talman i huvudstadsregionen i Bryssels parlament, B–ELDR).

Mot bakgrund av ovanstående antog Regionkommittén vid sin 41:a plenarsession den 14–15 november 2001 (sammanträdet den 15 november) följande yttrande enhälligt.

Regionkommitténs synpunkter

1. Regionkommittén välkomnar kommissionens grönbok med titeln "Mot en europeisk strategi för trygg energiförsörjning". Frågan om energisäkerhet är särskilt viktig i synnerhet när avregleringen av energimarknaderna kan innebära en risk för att man väljer kortsiktiga strategier beträffande energifrågor.

2. Kommittén uppskattar att man samtidigt behandlar och fäster lika stor vikt vid frågor om ekonomisk konkurrenskraft, miljö och försörjningstrygghet, som är de tre pelarna i unionens energipolitik, även om man vid införandet av fri konkurrens för energinät framför allt varit inriktad på konkurrensfrågor.

3. Kommittén uppskattar att de viktigaste frågorna som Regionkommittén tagit upp i tidigare yttranden och som även nämns i bakgrundsdelens också behandlas i grönboken. I dessa yttranden lägger man upprepade gånger tonvikten på att dessa politikområden bör läggas fram tillsammans i samma strategiska dokument, vilket hade ökat enhetligheten i EU:s energipolitik" (3).

(1) EGT C 57, 29.2.2000, s. 81.

(2) EGT C 22, 24.1.2001, s. 27.

(3) EGT C 144, 16.5.2001, s. 17.

4. Regionkommittén välkomnar att man i dokumentet utgår från en union med 30 medlemmar, inbegripet kandidatländerna, som i de flesta fall har problem med energieffektiviteten som måste åtgärdas.

5. Kommittén välkomnar att man i grönboken prioriterar kontrollen av efterfrågan på energi och utveckling av förnybara energikällor – två aspekter som Regionkommittén upprepade gånger visat intresse för. Regionkommittén instämmer framför allt i grönbokens konstateranden att "Europeiska unionen bör balansera politiken på utbudssidan med tydliga politiska åtgärder till förmån för efterfrågesidan" eller att "det är bara en politik som är inriktad på efterfrågesidan som kan lägga grunden för en verklig politik för varaktig försörjningstrygghet". (fråga 1)

6. Regionkommittén ställer sig dock frågande till om de medel som föreslås för att undvika svårigheter verkligen är effektiva "om inget görs" på grund av

- att målsättningar för energibesparing saknas i sifferform; deras potential är dock mycket stor (målsättningar i sifferform har däremot fastställts för förnybar energi i vitboken och förslaget till direktiv; detta görs ofta inom ramen för utbudspolitik),
- att energipolitiken på EU-nivå saknar framtidsvisioner som beskriver konsekvenserna för energiförbrukningen av en kraftfull politik för kontroll av konsumtionsmönstren,
- att förslagen inte innefattar en "övergripande politik" och begränsas till att omfatta tekniska och skattemässiga åtgärder där skatteinstrument – förutom pilotåtgärder som även är av intresse och bör främjas men som ofta har begränsad effekt – anses vara det enda sättet att påverka efterfrågan på energi. (fråga 9)

7. Kommittén välkomnar att man prioriterar utvecklingen av förnybara energikällor, som presenteras som "nyckeln till ändring", och att man påminner om nödvändigheten att ge finansiellt stöd (statsstöd, skatteavdrag, finansiellt bidrag) för utvecklingen av förnybar energi. (fråga 7)

8. Regionkommittén anser därmed att medfinansieringen av utvecklingsstöd till förnybara energikällor (energiflöde) genom industrin för fossila och klyvbara bränslen (reservenergi) kan motiveras ekonomiskt i och med den snedvridning av konkurrensen som förnybara energikällor belastas med. (fråga 7)

9. Inom ramen för en politik som fäster större vikt vid kontrollen av efterfrågan samt förnybara och decentraliserade energikällor måste uppmärksamheten och åtgärderna inriktas på nya typer av aktörer på alla nivåer och områden: från

forskare till konsumenter, företag, byggtrepenörer, arkitekter, transportbolag, planadministratörer, organisationer i det organiserade civila samhället osv. eftersom deras beslut påverkar den slutgiltiga energiförbrukningen. (fråga 9 och 13) Tillämpningen av subsidiaritetsprincipen vad gäller energiförsörjning är en central fråga om man verkligen vill ta till vara alla lokala och regionala möjligheter i fråga om energibesparing och lokala resurser.

10. ReK betonar att de lokala och regionala myndigheterna har en central roll att spela i utarbetandet och genomförandet av en sådan politik som skulle innebära en kraftig stimulans för de lokala aktörernas verksamhet. En efterfrågekultur bör utvecklas vid sidan av en utbudskultur. I stora drag bör alla aktörer — medborgare, industriidkare och kommunledning — känna till vilka potentiella energibesparingar som ligger inom det egna ansvarsområdet och uppmuntras att upprätta "handlingsplaner" för att utnyttja denna potential. Det är alltså i denna riktning som man nu bör styra de ekonomiska medlen och de mänskliga resurserna såväl på unionsnivå som i medlemsstaterna. (fråga 13)

11. Regionkommittén anser att merparten av de åtgärder som skall genomföras för att styra efterfrågan och främja decentraliserade energikällor är kända. Den verkliga svårigheten är att omsätta dem i praktiken. Det är en fråga om politiska beslut som måste fattas i samverkan mellan EU och medlemsstaterna och med hänsyn till alla berörda aktörer, däribland de lokala och regionala myndigheterna. Genomförandet måste innehålla följande inslag:

- Kvantifierade mål, tvingande om så behövs, som skall tillämpas på olika lokala aktörer, däribland de regionala och lokala myndigheterna.
- En uppsättning åtgärder: rättsliga, skattemässiga, lagstiftningsmässiga, organisatoriska, och tekniska åtgärder samt stimulansåtgärder, tänkta att integreras i de flesta aktörers beslutssystem.
- Ett krav på upprättande av handlingsplaner för energieffektivitet och främjande av decentraliserad energiproduktion på olika nivåer (EU, medlemsstaterna, regionerna, kommunerna etc.) och inom olika sektorer (transport, byggnation, industri, jordbruk).
- En politik för främjande av kombinerad värme- och elproduktion, bl.a. i medelstor och liten skala.
- En storskalig informations spridning som skall utgöra en motvikt till energiproducenternas reklam för ökad konsumtion, och troligtvis en reglering av den typen av reklam.

— Stöd till en ökning av de personella resurserna på lokal nivå för att upprätta en bättre balans mellan medlen för att främja energiutbudet å ena sidan och medlen för att styra efterfrågan och för de decentraliserade energikällorna å andra sidan, en balans som marknaden behöver. (fråga 9)

12. Kommittén noterar påståendet "Kärnkraftens bidrag på medellång sikt bör för sin del analyseras". Bland de frågor som säkerligen kommer att bli inslag i debatten återfinns faktorer som att flertalet medlemsstater har beslutat att utveckla kärnkraften, samt kampen mot den globala uppvärmningen, försörjningstryggheten och målet om en hållbar utveckling. (fråga 8)

13. ReK vill rikta uppmärksamheten mot det faktum att transportnäten för energi, särskilt elnäten, också bör anpassas till miljökraven. Från denna synpunkt bör nätens negativa effekter inte underskattas, och de berörda regionerna bör knytas till eventuella projekt på ett så tidigt stadium som möjligt. (fråga 6).

14. ReK delar kommissionens åsikt att energiförsörjningens fysiska säkerhet måste åstadkommas genom avtal med producentländerna, men kommittén understryker att frågan om EU:s försörjningstrygghet är knuten till jordens samtliga konsumenters, i synnerhet de nyindustrialiserade ländernas och utvecklingsländernas konsumenter. Därför bör spridningen av tekniker och metoder för energieffektivitet och förnybara energikällor i dessa länder såväl genom internationellt samarbete som genom decentraliserat samarbete betraktas som en del i vår egen säkerhetspolitik. (fråga 1 och 4).

15. ReK anser att det i målet om en hållbar utveckling bör ingå att jordens fossila energitillgångar delas rättvist. Hittills har de industrialiserade länderna på norra halvklotet själva konsumerat nästan alla dessa tillgångar, men en rättvis fördelning är en moralisk skyldighet och en politisk försiktighetsåtgärd med tanke på världsfreden. ReK anser att EU bör föreslå internationellt samarbete, bl.a. med utvecklingsländerna och länderna i Central- och Östeuropa, i syfte att åstadkomma hållbar utveckling "för alla". (fråga 1 och 4)

Rekommendationer

16. Kommittén anser att minst fyra aspekter talar för att energifrågor skall skrivas in som ett kapitel i EU-fördraget:

- Harmoniseringen av energipolitiken, framför allt inom ramen för genomförandet av den inre marknaden för energi.
- Respekten för internationella avtal för både EU och medlemsstaterna i synnerhet vad gäller klimatskydd.

— De impulser som måste ges till politiken för att kontrollera efterfrågan på energi och främjandet av användningen av förnybar energi.

— I egenskap av världens största ekonomiska makt kan EU verkligen påverka den internationella politiken i riktning mot en hållbar energipolitik om man talar med en röst. (fråga 2)

17. Regionkommittén anmodar kommissionen att som motvikt till scenariot "Om inget görs..." som förekommer flera gånger i grönboken ställa upp andra scenarier på grundvalen "Om man för en aktiv politik" för att styra efterfrågan, främja förnybara och decentraliserade energikällor, åter satsa på kärnkraften osv., med en så systematisk integrering som möjligt av de lokala och regionala myndigheternas verksamhet i dessa scenarier. (fråga 9 och 13)

18. Kommittén anser att man för att öka medvetandet om att den första politiska åtgärd som behöver vidtas måste stärka det verkliga innehållet i politiken för att styra efterfrågan för att vinna i trovärdighet. Vidare måste den handlingsplan som syftar till att förbättra energieffektiviteten vara mer ambitiös och mer integrerad i de olika politikområdena och i den regionala och lokala politiken. Dessutom måste de gemenskapsprogram som stöder handlingsplanen, i synnerhet Save-programmet, anpassas till dessa nya, högre ambitioner. (fråga 9)

19. ReK föreslår att kommissionen, i linje med direktivet om elektricitet från förnybara energikällor, utarbetar ett ramdirektiv om energieffektivitet, där direktiv rörande byggnader, transporter, utrustning osv. kan vara "dotterdirektiv". Direktivet bör täcka de frågor som berörts ovan, få medlemsstaterna att fastställa kvantifierade mål när det gäller energieffektivitet och samordnas med handlingsplaner och åtgärds paket, allt inom ramen för en politik i samverkan med de lokala och regionala myndigheter som skall engageras i genomförandet. Sådana territoriella planer för energibesparing som skulle genomföras på det nationella planet såväl som på det lokala och regionala planet skulle ha fördelen att kunna medvetandegöra och mobilisera åtskilliga aktörer som är väsentliga för genomförande av en aktiv politik för efterfrågestyrning och uppvärdering av förnybara och decentraliserade resurser som behöver stimuleras av en "efterfrågan" på teknik från offentliga och privata byggherrar. (fråga 9 och 13)

20. ReK föreslår att sakkunniga på kommissionens initiativ utför ett arbete när det gäller energieffektivitet. De sakkunniga bör komma från olika medlemsstater och de bör i detalj utarbeta beståndsdelarna i efterfrågepolitiken (som i grönboken fastställs som den centrala delen i unionens energistrategi): vilka åtgärder som krävs på det rättsliga, reglerande, institutionella och mänskliga området, ekonomiska och skattemässiga stimuleringsprogram, program för information och utbildning, forskning, osv. — alla åtgärder som är nödvändiga på gemenskapsnivå och i medlemsländerna (inklusive kandidatländerna). (fråga 9 och 13)

21. Kommittén upprepar sitt stöd för en skattemässig politisk dimension, baserad på energikonsumtion och utsläpp av växthusgaser, som syftar till styrning av efterfrågan på EU-nivå, men vet av erfarenhet att en mängd olika åtgärder och stöd är nödvändiga för genomförandet av en sådan politik. De ekonomiska stödåtgärder som rekommenderas i grönboken för förnybara energikällor bör dock också gälla energibesparingar. (fråga 3)

22. ReK föreslår att prioriteringen av efterfrågestyrningen skall framträda tydligare i det framtida direktivet om ändring av direktiven 96/92/EG och 98/30/EG om gemensamma regler för de inre marknaderna för el och naturgas, eftersom den är en av beståndsdelarna i kraven på de allmänna tjänsterna för en hållbar utveckling (energieffektivitet, samproduktion av el och värme, förnybar energi, energibesättning, lokala distributionsnätets tillgång till transportnäten för energi). (fråga 9)

23. Regionkommittén anser att grönboken bör komplettera politiken för främjande av förnybar energi – som har varit målet med Europaparlamentets och rådets nyligen antagna gemensamma ståndpunkt (COD 2000/0116) inför direktivet om främjande av el från förnybara energikällor – genom att i högre grad fästa vikt vid den förnybara energins bidrag till värmeproduktion och inte begränsas till elproduktion, vilket ofta är fallet. Biomassa, jordvärme, solvärme etc. får viktiga konsekvenser på lokal och regional nivå, både för landsbygd och städer, och skapar viktiga möjligheter på området. Den skall också ge stort utrymme åt integreringen av en förnybar komponent i nybyggen och vid byggen i samband med genomgripande ombyggnad och i vidare bemärkelse i alla val som gäller byggnation och transport. De gemenskapsprogram

som ger stöd till detta (i synnerhet Altener) skall anpassas till den högre ambitionsnivån. (fråga 7)

24. ReK föreslår att idén om försörjningstrygghet för konsumenterna i unionen också skall finnas närvarande i de kommande gemenskapsdokumenten om el- och gasdirektiven, särskilt i fråga om allmänna tjänster som bör vara tillgängliga för alla medborgare och som (i vid bemärkelse) skulle kunna bli en fjärde pelare i gemenskapens energipolitik.

25. ReK föreslår med hänsyn till det som grönboken understryker när det gäller miljöhänsyn att man skall integrera riskerna för olyckor och förorening i samband med kärnkraftsverksamhet i analysen på samma sätt som kampen mot den globala uppvärmningen, och att användningen av kol inte skall avfärdas på förhand. Kolet är visserligen ogynnsamt med hänsyn till växthuseffekten, men innebär tydliga fördelar vad gäller försörjningstryggheten, den långsiktiga tillgången på resurser och utvecklingen av "rena" europeiska strukturer på internationella marknader. (fråga 8)

26. Kommittén föreslår att en "beredskapsplan för minskning av energiintensiteten" skall upprättas med sikte på länderna i Central- och Östeuropa som en del i strategin för EU:s försörjningstrygghet. Planen bör omfatta dessa länders lokala och regionala myndigheter och stimulera till ett decentraliserat samarbete mellan olika lokala och regionala myndigheter, som är ett fullvärdigt verktyg för kunskapsförmedling och överföring av gemenskapens regelverk.

27. Kommittén kräver att de nätverk av lokala myndigheter som är specialiserade inom energiområdet och som arbetar för en hållbar energipolitik skall engageras fullt ut i diskussionen om och genomförandet av åtgärder samt i spridandet av relevant information. (fråga 13)

Bryssel den 15 november 2001.

Regionkommitténs

ordförande

Jos CHABERT